

คุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดนครนายก*

The Quality of working life of Social Development and Human Security Volunteers
in Nakhon Nayok Province.

ณัฐกร สว่างสาลี**

Natakorn swangsalee

6314832054@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก และหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงาน มีดังนี้ (1) ค่าตอบแทนที่ได้รับมีไม่เพียงพอ (2) สภาพการทำงานมีความเสี่ยงจากการทำงานในบางกรณี (3) ได้รับการพัฒนาความรู้และเข้ารับการอบรมตามหลักสูตร (4) มีความภาคภูมิใจในการทำงานอาสาสมัคร (5) มีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาสมัครและหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ (6) อาสาสมัครมีสิทธิออกเสียงอย่างเป็นประชาธิปไตยในการคัดเลือกผู้แทน (7) มีความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และ(8) การทำงานที่มีคุณค่าต่อสังคม 2) ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการชีวิตการทำงาน ได้แก่ ด้านสภาพการทำงาน ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการพัฒนาความรู้และทักษะ และด้านงบประมาณ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ การสร้างหลักประกันชีวิต การจัดให้มีเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงรับผิดชอบทำงานควบคู่กับอาสาสมัคร การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครรายเดิมและรายใหม่ กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรกำหนดให้มีค่าตอบแทนเป็นรายเดือน มีกำหนดค่างานและตัวชี้วัด และควรนำข้อมูลสถานการณ์ด้านสังคมและผลการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัด มาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน, อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

Keyword: Quality of Working Life, Social Development and Human Security Volunteers

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดนครนายก

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการนำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มาใช้ เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ แต่เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นับตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมา ทำให้ได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวางและรุนแรงในระดับที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความเสี่ยง ความผันผวน และความไม่แน่นอน หรือที่เราเรียกว่า “VUCA WORLD” ที่ส่งผลกระทบต่อคนไทยทุกช่วงวัยและทุกกลุ่มอาชีพ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ชีวิตความเป็นอยู่ ภาคการผลิต การท่องเที่ยว รวมถึงเศรษฐกิจโดยรวม ฯลฯ ทุกภาคส่วนทั้งในสังคมไทยและทั่วโลก

จากภาวะวิกฤตโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนและคนรวยเพิ่มสูงขึ้น จากข้อมูลพบว่าผู้ที่เกิดความแตกต่างทางด้านรายได้ มีเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 1.5 ล้านคน กล่าวคือในช่วงระหว่างปี 2563-2564 มีคนจนจำนวน 5.8 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 4.3 ล้านคน (ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/941872>) และจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ณ มกราคม พ.ศ. 2564 พบว่า ปี พ.ศ. 2562 คริวเรือนที่มีความยากจนทั่วประเทศ 1,305,000 คริวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ส่วนข้อมูลคริวเรือนเปราะบางของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analysis Platform : TPMAP) พบว่ามีคนเปราะบาง (หมายถึงคริวเรือนเกษตรกรจาก จปฐ.และไม่ได้ลงทะเบียนเกษตรกร เป็นผู้ที่ไม่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีน้อยกว่า 100,000 บาท และไม่มีใครในบ้านได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ) จำนวน 10,754,205 คน อยู่ในคริวเรือนเปราะบาง จำนวน 4,104,450 คริวเรือน (สถิติคริวเรือนเปราะบางจากระบบ TPMAP ข้อมูล ณ มกราคม 2564) ซึ่งภารกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามข้อมูล TPMAP เป็นภารกิจร่วมระหว่างหลายหน่วยงาน โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง รายคริวเรือนระหว่าง 12 กระทรวง 1 หน่วยงาน เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2564 ณ ทำเนียบรัฐบาล ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข และกรุงเทพมหานคร เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกัน

การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกกระทรวงต้องมีการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นกระทรวงหลักที่มีพันธกิจในการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและมีความมั่นคงในชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ ช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง และพัฒนาคนทุกช่วงวัย ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่พึ่งใครไว้ข้างหลัง มีการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมสวัสดิการสังคมสำหรับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม เพื่อการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงในชีวิต จึงจำเป็นต้องปรับการทำงานให้ทันต่อสถานการณ์ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ มาช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับเครือข่ายการทำงานด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้

ความสำคัญกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ "อพม." ซึ่งถือเป็นหุ้นส่วนทางสังคมที่สำคัญในการสนับสนุนงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นมือที่มองไม่เห็นเป็นผู้เสียสละเพื่อสังคม โดยเน้นการบูรณาการแบบ One Home, One Heart, One Team ซึ่งไม่เพียงบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ยังเป็นกลไกในระดับพื้นที่ ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และเครือข่าย ในการดูแลช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงสิทธิสวัสดิการ และเข้าถึงบริการของรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม กระทรวงฯ จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ อพม. ให้ได้ถึง 547,000 คน หรือเฉลี่ยหมู่บ้านละ 7 คน ซึ่งมีอัตราส่วนเท่ากับ อพม. 1 คนต่อ 40 ครัวเรือน เพื่อให้เป็นกลไกในระดับพื้นที่ ในการเข้าถึงคนเปราะบางอย่างรวดเร็ว ทันท่วงทีต่อสภาพปัญหาความเดือดร้อน และครอบคลุม ทั่วถึง ทั่วทุกพื้นที่อย่างแท้จริง ปัจจุบันกระทรวงฯ มีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวนทั้งสิ้น 286,805 คน (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2565) สำหรับในพื้นที่จังหวัดนครนายก แบ่งเขตการปกครองเป็น 4 อำเภอ 40 ตำบล 1 เทศบาลเมือง 5 เทศบาลตำบล และ 39 องค์การบริหารส่วนตำบล 125 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 104,249 ครัวเรือน ประชากร 260,433 คน (ข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ ธันวาคม 2564) จำแนกเป็นครัวเรือนเปราะบาง จำนวน 19,688 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.88 ของครัวเรือนทั้งหมด มีคนเปราะบาง จำนวน 56,964 คน คิดเป็นร้อยละ 21.87 ของประชากรทั้งหมด โดยมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก เป็นหน่วยงานระดับภูมิภาคในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนงานด้านสังคมในระดับพื้นที่ แต่ยังคงขาดหน่วยงานที่ขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จึงต้องมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ซึ่งเปรียบเสมือนผู้แทนของกระทรวง กระจายอยู่ในระดับหมู่บ้าน และชุมชน มีบทบาทหน้าที่ในการให้คำแนะนำด้านสิทธิบริการและสวัสดิการแก่ประชาชน การเฝ้าระวังปัญหาทางสังคม การให้ความช่วยเหลือบรรเทาปัญหาเบื้องต้นและการประสานส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ยังเป็นผู้กำกับดูแลและประสานการทำงาน รวมถึงการถ่ายทอดนโยบายจากส่วนกลางไปสู่การปฏิบัติ โดยมีอัตราข้าราชการและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสิ้น 39 คน ประกอบด้วย ข้าราชการ 11 คน พนักงานราชการหรือพนักงานกองทุน 20 คน และพนักงานจ้างเหมาบริการ 8 คน รวมถึง อพม. จำนวน 2,760 คน ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วน อพม. 1 คน ต่อ 38 ครัวเรือน อย่างไรก็ตาม พบว่ายังคงมีประชาชนกลุ่มเปราะบางที่ไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที หรือยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการจากภาครัฐ จะเห็นได้จากการที่ยังมีผู้ประสบปัญหาทางสังคมปรากฏตามสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ย 3 – 5 ราย ต่อเดือน และมีผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่เดินทางมาร้องเรียนที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนครนายก และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก เฉลี่ย 30-40 ราย ต่อเดือน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก, 2564) จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาทบทวนคุณภาพชีวิตการทำงานของ อพม. ที่ต้องอาศัยความรู้ ทักษะความชำนาญและประสบการณ์ในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตครัวเรือนเปราะบางและประชาชนผู้ประสบปัญหาให้พ้นจากความยากจน สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีภูมิคุ้มกันต่อ ทุกสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมโลก

ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก จึงมีความสนใจในการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของ

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ในการจัดสวัสดิการสังคม การลดความเหลื่อมล้ำของกลุ่มคนเปราะบางให้ลดน้อยลง ด้วยการใช้กลไกระดับพื้นที่ โดยมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ขับเคลื่อนที่สำคัญในการชี้เป้า เฝ้าระวังปัญหาทางสังคม และการประสานส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ สิ่งพิมพ์ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม คู่มือการทำงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเอกสารทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัคร

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or Formal interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (population) ได้แก่ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2563, หน้า 41) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

2.1 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก	จำนวน 1 คน
2.2 นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	จำนวน 1 คน
2.3 นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการ	จำนวน 1 คน
2.4 นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ	จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or Formal interview) ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2561, หน้า 75) โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาวิจัยจะนัดหมายกำหนดการและการตอบรับตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดในการให้สัมภาษณ์ ซึ่งการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้สัมภาษณ์จะทำการจดบันทึกหรือบันทึกเสียง โดยมีการขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกหรือบันทึกเสียงการสนทนาก่อนทุกครั้ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีการศึกษา ค้นคว้า และเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป โดยการรวบรวมจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่

1.1 หนังสือทั่วไป ได้แก่ คู่มือ ตำรา เอกสารประกอบการบรรยาย เอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ รายงานการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก เป็นต้น

1.2 หนังสืออ้างอิง ได้แก่ พจนานุกรม สารานุกรม เป็นต้น

1.3 งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ เป็นงานที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้น ๆ ไว้แล้วอย่างละเอียด

1.4 เอกสารของทางราชการ ซึ่งเป็นเอกสารที่หน่วยงาน หรือส่วนราชการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ เช่น พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง นโยบาย และคู่มือการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยเลือกวิธีการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยผู้ศึกษาวิจัยจะต้องทำการสัมภาษณ์ไปตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ โดยจะสัมภาษณ์ตามข้อที่กำหนดไว้เท่านั้น และผู้ศึกษาวิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ในการสัมภาษณ์ จดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์ (วิโรจน์ กอสกุล, 2563, หน้า 43)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละประเด็น โดยเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แต่ละราย รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ถึงคุณลักษณะ (Qualities) ที่มีความคล้ายคลึงกันของข้อมูล เพื่อนำไปสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

2. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาทำการสรุปผลการวิเคราะห์ โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอผลการวิจัย

4. นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครนายก ในรูปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยและอภิปราย

ผลการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครนายก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านพัฒนาสังคมและสวัสดิการของภาครัฐในบทบาทการทำงานใน 3 ภารกิจหลัก คือ งานชี้เป้าเฝ้าระวัง งานเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ และการร่วมใจทำแผนชุมชน มีทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้

1) ด้านค่าตอบแทนที่ได้รับ

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ทำงานในลักษณะของอาสาสมัคร ผู้มีจิตอาสา เป็นการทำความดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยให้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาทางสังคม ในพื้นที่จังหวัดนครนายก ในการรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย การประเมินปัญหาและความต้องการของผู้ประสบปัญหาเบื้องต้น การเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูล การเข้าถึงสวัสดิการตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส คนไร้ที่พึ่ง

ขอทาน ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเบื้องต้น และการประสานส่งต่อหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยในปีงบประมาณ 2565 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเงินทั้งสิ้น 84,000 บาท (ตามจำนวน 4 อำเภอ ๆ ละ 21,000 บาท) มีการดำเนินการเบิกจ่ายตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2557 ตามหนังสือกรมบัญชีกลางที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดการจ่ายค่าตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนในการสำรวจข้อมูล ค่าพาหนะในการติดต่อประสานงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม ในการจัดประชุมระดับอำเภอ ทั้งนี้ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อจำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก 2,760 คน การเบิกจ่ายงบประมาณจึงต้องดำเนินการด้วยการเฉลี่ยจ่ายตามจำนวนอำเภอ นอกจากนี้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังได้รับสิทธิประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การคัดเลือกเป็นอาสาสมัครดีเด่นแห่งชาติและการได้รับการพิจารณาเสนอชื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

2) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นอาสาสมัครที่ทำงานด้านสังคม มีบทบาทหน้าที่ในการชี้เป้า เฝ้าระวังปัญหาในพื้นที่ แจ้งเหตุ รายงานข้อมูลสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเบื้องต้นก่อนประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรมบัญชีกลางได้อนุมัติให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ชุดวัสดุอุปกรณ์สำหรับป้องกันตนเอง จำนวน 6 รายการ คือ ชุดคลุมปฏิบัติการ (PPE) หมวกคลุมผม หน้ากากอนามัย กระบังป้องกันใบหน้า ถุงมือยาง เจลแอลกอฮอล์ หรือ สเปรย์แอลกอฮอล์ และรองเท้าบูทยาง เพื่อให้การทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เกิดประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้ทำงาน รวมถึงมีการลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โดยลดการเดินทางในการไปติดต่อประสานงาน ด้วยการสร้างกลุ่มไลน์ กลุ่ม Facebook ระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกเพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อประสานงานแทน ทั้งนี้ ในส่วนของการทำงานในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมกรณีทั่วไป เช่น ผู้ประสบปัญหาความยากจน คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก พบว่ามีการปลอดภัยในการลงพื้นที่ แต่ในบางกรณีที่เป็น การเข้าไปช่วยเหลือผู้สบปัญหาทางสังคมในกรณีที่มีความละเอียดอ่อนหรือมีภาวะอันตราย เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งที่มีอาการทางจิตเวช อาจจะมี ความเสี่ยงที่จะไม่ปลอดภัยหรือได้รับอันตรายจากสถานการณ์ปัญหานั้นๆ ได้ นอกจากนี้อาสาสมัครเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาจทำให้ผู้กระทำเกิดความไม่พอใจและก่อให้เกิดอันตรายในภายหลังได้

3) ด้านการเปิดโอกาสให้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง

ในปี พ.ศ. 2564 อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ได้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกได้จัดขึ้น ได้แก่ การอบรมเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย

ภาคประชาสังคม (อพม.) เพื่อเป็นผู้เฝ้าระวังทางสังคมด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ จำนวน 50 คน การอบรมหลักสูตรอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รายใหม่ จำนวน 100 คน การจัดประชุมขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอบ้านนา จำนวน 60 คน การอบรมเชิงบูรณาการงานสวัสดิการสังคมผู้พิการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง และเชิดชูเกียรติ อพม. ดีเด่นระดับตำบล/อำเภอ ประจำปี 2564 จำนวน 25 คน และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ให้ชมรมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ดำเนินการจัดโครงการสร้างเสริมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์คุณภาพสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน จำนวน 400 คน และมีการสร้างความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอันประกอบด้วย พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพื่อให้ได้รับความรู้และสามารถนำไปใช้ในการทำงานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้พัฒนาหลักสูตรการอบรมอาสาสมัคร แบบออนไลน์ (E-Learning) โดยผู้สนใจสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ในช่วงเวลาที่สะดวกและไม่มีค่าใช้จ่ายได้ทางเว็บไซต์ <http://www.sdhsvlearning.dsdw.go.th/>

4) ด้านภาคภูมิใจในการทำงาน

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีความภาคภูมิใจในการทำงานเป็นจิตอาสา การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละซื่อสัตย์สุจริตตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับและไม่เลือกปฏิบัติ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกจึงได้มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานในแต่ละปีจะมีการประชาสัมพันธ์ให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นำเสนอผลการดำเนินงานที่เป็นผลงานเชิงประจักษ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในพื้นที่ เข้ารับการคัดเลือกเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่นทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับชาติ โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการส่งเสริมงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ซึ่งมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการ และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นเลขานุการคณะกรรมการ ทั้งนี้ ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกในระดับจังหวัด จะได้เข้ารับใบประกาศเกียรติคุณและเชิดชูเกียรติ “อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่น” และรับการเสนอชื่อเพื่อคัดเลือกให้เข้ารับใบประกาศเกียรติคุณและเข็มเชิดชูเกียรติ “อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่นพิเศษ” จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในงานวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติและวันอาสาสมัครไทย ทุกวันที่ 21 ตุลาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

5) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก เป็นกลไกเชิงพื้นที่ในการสนับสนุนการบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในพื้นที่ อาทิเช่น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ตำรวจ และอาสาสมัครประเภทต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนงานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมในหลายภาคส่วน เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กรณีปัญหา

การตั้งครุภัณฑ์ไม่พร้อม (คุณแม่วัยใส) สถานีตำรวจในพื้นที่ กรณีการข้ามมนุษย์ คดีเหตุความรุนแรงในครอบครัว ปัญหายาเสพติด สำนักงานแรงงานจังหวัด กรณีการใช้แรงงาน เป็นต้น และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การระดมทรัพยากร การประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสวัสดิการสังคมของหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไปยังประชาชน และมีการขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ครบทุกเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 45 ศูนย์ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนงานด้านอาสาสมัครตามบทบาทและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนใช้เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานด้านอาสาสมัครเชิงบูรณาการ ระหว่างพื้นที่กับหน่วยงานในระดับเขตและเครือข่ายต่าง ๆ

6) ด้านประชาธิปไตยในหน่วยงาน

ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก นำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร โดยมีการคัดเลือกผู้แทนเป็นคณะกรรมการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลครบทุกแห่ง โดยจัดให้มีการจัดประชุมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่หมู่บ้าน เพื่อคัดเลือกผู้แทนเพื่อเป็นคณะกรรมการฯ ระดับตำบล คณะกรรมการฯ ระดับตำบลประชุมคัดเลือกผู้แทนเพื่อเป็นคณะกรรมการฯ ระดับอำเภอ และคณะกรรมการฯ ระดับอำเภอประชุมคัดเลือกผู้แทนเพื่อเป็นคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัด การดำเนินคัดเลือกดังกล่าวเป็นการออกเสียงประชามติเลือกกันเองของอาสาสมัคร โดยไม่มีหน่วยงานภาครัฐแทรกแซง ทั้งนี้ มีการทบทวนปรับปรุงคำสั่งให้เป็นปัจจุบันทุกปี รวมถึงการผลักดันให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และชุมชนจัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมในพื้นที่ มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วย

7) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีอาชีพประจำเป็นของตนเอง และยังปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมในอีกหลายตำแหน่ง เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ทำให้ต้องมีการจัดสรรแบ่งเวลาในการประกอบอาชีพ การทำงานอาสาสมัครต่าง ๆ และการใช้ชีวิตส่วนตัว รวมถึงการดูแลสุขภาพในครอบครัวให้สมดุล ในการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก จะได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีความเข้าใจในบทบาทภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการทำงานเพื่อสังคมดังกล่าวเป็นอย่างดี จากการปฏิบัติที่ผ่านมายังไม่พบปัญหาในด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน เพราะอาสาสมัครเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและบางส่วนเป็นครอบครัวญาติพี่น้อง อาสาสมัครมีความคุ้นเคยและทราบถึงข้อมูลพื้นฐานสถานการณ์ด้านสังคมในพื้นที่เป็นอย่างดีและมีวุฒิภาวะเพียงพอ สามารถบริหารจัดการเวลา วางแผนการใช้ชีวิตการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม

8) ด้านลักษณะงานที่มีคุณค่าต่อสังคม

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีการรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและผู้รับบริการที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ที่เกิดขึ้นในชุมชนและรายงานสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน การเข้าไปสำรวจค้นหาและการประเมินปัญหาความต้องการผู้ประสบปัญหาเบื้องต้น เช่น คนยากจน คนไร้ที่พึ่ง ขาดงาน ผู้เสียหายจากการข้ามมนุษย์ ผู้ติดเชื้อ HIV/ผู้ป่วยเอดส์ เด็กและเยาวชน คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และสำรวจข้อมูลครัวเรือนเปราะบางตาม TPMAP เป็นต้น เพื่อประสานส่งต่อ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการช่วยเหลือครบทุกมิติรวมถึงการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนการช่วยเหลือป้องกันแก้ไขปัญหาในชุมชนให้มีความยั่งยืน นอกจากนี้ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังได้ช่วยเหลือคนคุ้นเคยใกล้ชิด คนรู้จัก ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ให้บรรเทาความเดือดร้อน ตลอดจนผ่านพ้นปัญหาความยากลำบากไปได้ งานดังกล่าวจึงเป็นงานที่มีคุณค่า สร้างให้เกิดการยอมรับจากสังคม ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเองภายในชุมชน

2. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดนครนายก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีดังนี้

1) ด้านสภาพการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงานในพื้นที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากสถานการณ์ด้านสังคมในพื้นที่มีสภาพปัญหาที่หลากหลาย ซึ่งในบางกรณีการลงพื้นที่ปฏิบัติงานอาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยง ทั้งต่อสุขภาพร่างกายและความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิต เช่น การเข้าช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การช่วยเหลือผู้ที่มีอาการทางจิตเวชซึ่งมีภาวะอันก่อให้เกิดอันตราย การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด การช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือผู้ติดเชื้อโควิด-19 ในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประชาชนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยความมีจิตอาสา บางกรณีการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ ทั้งการเฝ้าระวัง การชี้เป้า การแจ้งเหตุ การเข้าไปให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น อาจจะทำให้เกิดอันตรายจากการที่ผู้กระทำ ความรุนแรงหรือผู้ถูกดำเนินคดีจากเหตุกรณีปัญหาด้านสังคมดังกล่าวเกิดความไม่พอใจ ความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว การอาละวาดของผู้มีอาการทางจิตเวช รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก็มีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อจากโรคติดต่อระหว่างการลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา เป็นต้น กรณีต่างๆดังกล่าวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ต้องใช้ทักษะเฉพาะทางวิชาชีพในการเข้าไปปฏิบัติงาน จึงอาจจะเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการลงพื้นที่ทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้

2) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ความรู้ ประสบการณ์ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมมั่นคงของมนุษย์ที่แตกต่างกัน อาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีเวลาทำงานด้านจิตอาสาเนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน ไม่ได้ออกไปประกอบอาชีพต่างจังหวัด และสมาชิกในครอบครัวให้ความสนับสนุนในการทำงานช่วยเหลือสังคม แต่เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุ ในบางครั้งจึงไม่สามารถลงพื้นที่ทำงานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ มีโรคประจำตัว นอกจากนี้ การที่อาสาสมัครฯ มีบทบาทหน้าที่ในการทำงานด้านสังคมหลายตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือการเป็นอาสาสมัครให้กับหลายๆหน่วยงาน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น บางครั้งส่งผลกระทบต่อข้อจำกัดในการทำงาน หากบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งที่เกื้อหนุนกันก็จะได้รับความร่วมมือหรือทำงานที่รวดเร็ว บางกิจกรรมก็สามารถทำงานควบคู่ไปด้วยกันได้ แต่ในบางกรณีก็มีการนัดหมายในการทำกิจกรรมเวลาเดียวกัน ทำให้อาสาสมัครฯต้องเลือกปฏิบัติว่าจะไปร่วมกิจกรรมของหน่วยงานใด

3) ด้านการพัฒนาความรู้และทักษะ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ทำให้หน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานให้สะดวกรวดเร็วและลดกระบวนการขั้นตอนทำงาน โดยนำเทคโนโลยีมาใช้และการทำงานผ่านช่องทางระบบออนไลน์ต่างๆ ปัจจุบันเข้ามามีบทบาทต่อการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้น แต่เนื่องจากอาสาสมัครฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุซึ่งเป็นประชาชนชาวบ้านที่มีจิตอาสา ยังขาดทักษะความชำนาญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้แอปพลิเคชัน ระบบออนไลน์ต่างๆ จึงต้องได้รับการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงองค์ความรู้เรื่องนโยบาย สิทธิสวัสดิการ ระเบียบหลักเกณฑ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอยู่เสมอ ทำให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการทำงานในพื้นที่

4) ด้านงบประมาณ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประชาชนในพื้นที่ซึ่งไม่ได้มีฐานะร่ำรวยแต่มีจิตอาสาเข้ามาช่วยเหลืองานด้านสังคม ในการทำงานจิตอาสาของอาสาสมัครจึงต้องเสียสละทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในระหว่างการทำงาน ปัจจุบันแม้ว่ากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าตอบแทนให้แก่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังไม่ทั่วถึงอาสาสมัครทุกคนและไม่เพียงพอต่อการทำงานที่มีหน้าที่หลายบทบาทในพื้นที่ อันได้แก่ ชี้นำ เฝ้าระวัง เชื่อมกลุ่มเดิม เสริมกลุ่มใหม่ และร่วมใจทำแผนชุมชน เป็นต้น และเป็นการสนับสนุนค่าตอบแทนให้ตามภารกิจที่มอบหมายเท่านั้น

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดนครนายก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีดังนี้

1) การสร้างหลักประกันชีวิต ควรมีการทำประกันชีวิตหรือประกันอุบัติเหตุให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามความเหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติในพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของการทำงานอาสาสมัครให้ดียิ่งขึ้น

2) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก เป็นพี่เลี้ยงรับผิดชอบทำงานควบคู่กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทุกพื้นที่ สามารถให้คำแนะนำการขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านกลุ่มไลน์และกลุ่มเฟสบุ๊ค

3) พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รายเดิมและรายใหม่ควรมีการอบรมให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพให้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่สามารถพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม มีความเชี่ยวชาญเฉพาะและสามารถขับเคลื่อนงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรกำหนดให้มีงบประมาณค่าตอบแทนเป็นรายเดือนให้แก่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง และสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเพียงพอ รวมถึงมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อให้มีการดูแลด้านสวัสดิการสังคมให้แก่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น การช่วยเหลือเป็นเงินค่าจัดการศพ ค่ารักษาพยาบาล ในกรณีที่เจ็บป่วย เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน

5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการกำหนดค่างานและตัวชี้วัด อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามบทบาทภารกิจหน้าที่ การชี้เป้า - เป้าระวาง หรือการ เชื่อมกลุ่มเดิม - เสริมกลุ่มใหม่ หรือการจัดทำแผนชุมชน การระบุตัวชี้วัดของผลงานอย่างชัดเจนเพื่อกำหนดให้เป็นผลงานของอาสาสมัครและควรกำหนดให้ชัดเจนถึงค่าตอบแทนการทำงานให้แล้วเสร็จแต่ละภารกิจว่าจะต้องให้ค่าตอบแทนอาสาสมัครเท่าไร อย่างไร

6) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรนำข้อมูลสถานการณ์ด้านสังคมและ ผลการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัด มาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพปัญหาของแต่ละชุมชน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด

นครนายก

1) ด้านค่าตอบแทนที่ได้รับ

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ยังไม่มีค่าตอบแทนหรือ ค่าป่วยการอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เนื่องจากมองว่างานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นลักษณะการทำงานในรูปแบบของอาสาสมัคร จึงเป็นการทำงานด้วยจิตอาสา ทำด้วยความสมัครใจ ไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยให้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาทางสังคม ในพื้นที่จังหวัดนครนายก ในการรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย การประเมินปัญหาและความต้องการของผู้ประสบปัญหาเบื้องต้น การเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูลการเข้าถึงสวัสดิการตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส คนไร้ที่พึ่ง ขาดทุน ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือบรรเทา ปัญหาความเดือดร้อนในเบื้องต้น และการประสานส่งต่อหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบ ในปีงบประมาณ 2565 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเงินทั้งสิ้น 84,000 บาท (ตามจำนวน 4 อำเภอ ๆ ละ 21,000 บาท) โดยต้องดำเนินการเบิกจ่ายตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วย อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2557 ตามหนังสือกรมบัญชีกลางที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดการ จ่ายค่าตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนในการสำรวจข้อมูล ค่าพาหนะในการติดต่อประสานงาน ค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงาน และค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม ในการจัดประชุมระดับอำเภอ ทั้งนี้ งบประมาณที่ได้รับ การสนับสนุนไม่เพียงพอต่อจำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก 2,760 คน การเบิกจ่ายงบประมาณจึงต้องดำเนินการด้วยการเฉลี่ยจ่ายตามจำนวนอำเภอ ทำให้อาสาสมัครฯ เพียงไม่กี่คนที่ได้รับค่าตอบแทนดังกล่าว และต้องปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก่อน จึงจะได้รับค่าตอบแทนดังกล่าว นอกจากนี้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ได้รับสิทธิประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ แทนตัวเงิน เช่น การคัดเลือกเป็นอาสาสมัครดีเด่น แห่งชาติและการได้รับการพิจารณาเสนอชื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของ Walton (อ้างถึงใน วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี, 2562, หน้า 307) ที่กล่าวถึง ประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน คือ ลักษณะงานที่มีคุณค่าต่อสังคม คือ กิจกรรมที่ดำเนิน ในลักษณะที่รับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเพิ่มพูนคุณค่า ความสำคัญของงาน และอาชีพของพนักงาน และสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ ระพีพรธนะ คำหอม และธรรรงค์ จันใจ (2560) เรื่อง สัตว์ส่วนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่เหมาะสมตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่า แนวทางการจัดสรรงบประมาณ การสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายการดำเนินงานตามภารกิจและบทบาท อพม. โดยการสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการทำงาน อพม. ไม่ใช่ค่าตอบแทนรายเดือน และสนับสนุนงบประมาณการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของ อพม. ในพื้นที่ตามความเป็นจริง

2) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นอาสาสมัครที่ทำงานด้านสังคม มีบทบาทหน้าที่ในการชี้เป้า เฝ้าระวังปัญหาในพื้นที่ แจ้งเหตุ รายงานข้อมูลสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นก่อนการประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรมบัญชีกลางได้อนุมัติให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ชุดวัสดุอุปกรณ์สำหรับป้องกันตนเอง จำนวน 6 รายการ คือ ชุดคลุมปฏิบัติการ (PPE) หมวกคลุมผม หน้ากากอนามัย กระบังป้องกันใบหน้า ถุงมือยาง เจลแอลกอฮอล์ หรือ สเปรย์แอลกอฮอล์ และรองเท้าบูทยาง เพื่อให้การทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เกิดประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้ทำงาน รวมถึงการลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสฯ โดยลดการเดินทางในการไปติดต่อประสานงาน ได้มีการสร้างกลุ่มไลน์ กลุ่ม Facebook ระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกเพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารแทน ทั้งนี้ ในส่วนของการทำงานในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมกรณีทั่วไป เช่น ผู้ประสบปัญหาความยากจน คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก โดยรวมพบว่ามีความปลอดภัยในการลงพื้นที่ แต่ในบางกรณีที่เป็นการเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในกรณีที่มีความอ่อนไหวหรือมีภาวะอันตราย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งที่มีอาการทางจิตเวชที่มีอาการคลุ้มคลั่ง อาละวาด พบว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่ปลอดภัยหรือได้รับอันตรายได้ เนื่องจากการแก้ปัญหาในบางสถานการณ์ต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีความชำนาญเฉพาะทาง นอกจากนี้อาสาสมัครฯเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา อาจทำให้ผู้ก่อเหตุเกิดความไม่พอใจ ในกรณีเหล่านี้จึงไม่ควรให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันไม่ให้อาสาสมัครฯเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญยัง วิษณุภูมิมาชัย และเทียน เสร้ามัญ (2556) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในกิจการบริการขนส่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจมากที่สุดเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สรวาลี แสงแสง (2559) เรื่อง คุณภาพในการทำงานและความสมดุลของชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการเมื่อสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานมีความปลอดภัย

3) ด้านการเปิดโอกาสให้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ได้เปิดโอกาสให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณที่ผ่านมา อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ได้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกได้ดำเนินการ ได้แก่ การอบรมเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคม (อพม.) เพื่อเป็นผู้เฝ้าระวังทางสังคมด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ จำนวน 50 คน การอบรมหลักสูตรอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รายใหม่ จำนวน 100 คน การจัดประชุมขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอบ้านนา จำนวน 60 คน การอบรมเชิงบูรณาการงานสวัสดิการสังคมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง และเชิดชูเกียรติ อพม. ดีเด่นระดับตำบล/อำเภอ ประจำปี 2564 จำนวน 25 คน และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ให้ชมรมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ดำเนินการจัดโครงการสร้างเสริมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์คุณภาพสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน จำนวน 400 คน และมีการสร้างความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอันประกอบด้วย พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติส่งเสริมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพื่อให้ได้รับความรู้และสามารถนำไปใช้ในการทำงานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้พัฒนาหลักสูตรการอบรมอาสาสมัคร แบบออนไลน์ (E-Learning) โดยผู้สนใจสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองในช่วงเวลาที่สะดวกและไม่มีค่าใช้จ่าย ได้ทางเว็บไซต์ <http://www.sdhslearning.dsdw.go.th/> สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุลวิทย์ จุลทริก (2560) เรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกวาดถนน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า องค์กรมีการผลักดันให้พนักงานได้รับโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการทำงาน แต่ในกลุ่มผู้สูงอายุมักจะไม่ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับการฝึกอบรมเนื่องจากอายุและสุขภาพ

4) ด้านภาคภูมิใจในการทำงาน

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีความภาคภูมิใจในการทำงานเป็นจิตอาสา การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละซื่อสัตย์สุจริตตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับและไม่เลือกปฏิบัติ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกจึงได้มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ในแต่ละปีจะมีการประชาสัมพันธ์ให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นำเสนอผลการดำเนินงานที่เป็นผลงานเชิงประจักษ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในพื้นที่ เข้ารับการคัดเลือกเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่นทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับชาติ โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการส่งเสริมงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ซึ่งมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการ และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นเลขานุการคณะกรรมการ ทั้งนี้ ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกในระดับจังหวัด จะได้เข้ารับไปประกาศเกียรติคุณและเชิดชูเกียรติ “อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่น” และรับการเสนอชื่อเพื่อคัดเลือกให้เข้ารับโล่ประกาศเกียรติคุณและเข็มเชิดชูเกียรติ “อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่นพิเศษ” จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และ สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ร่วมกันจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในงานวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติและวันอาสาสมัครไทย ทุกวันที่ 21 ตุลาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี แม้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะไม่มี การเลื่อนขั้นเลื่อนระดับแต่การคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัคร

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่นหรือดีเด่นพิเศษ รวมถึงการได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การได้เข้าร่วมกิจกรรมการประกาศเกียรติคุณ การรับโล่และเข็มเชิดชูเกียรติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก็เป็นการให้รางวัลตอบแทนการเสียสละแรงกายแรงใจ สร้างขวัญและกำลังใจได้อย่างหนึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุลวิทย์ จุลหริก (2560) เรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกวาดถนน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า พนักงานกวาดถนนโดยเฉพาะตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานจากการประเมินและคัดเลือกของคณะกรรมการ เพื่อเปลี่ยนตำแหน่งการทำงานให้เป็นลูกจ้างประจำได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุงาน ความขยัน และพฤติกรรมของพนักงาน ส่วนพนักงานกวาดถนนที่เป็นลูกจ้างประจำจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนที่สูงขึ้น และหากทำงานดีจะได้รับการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนเข้ารับรางวัล

5) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก เป็นกลไกเชิงพื้นที่ในการสนับสนุนการบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในพื้นที่ อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ตำรวจ และอาสาสมัครประเภทต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนงานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมในหลายภาคส่วน เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กรณีปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (คุณแม่วัยใส) สถานีตำรวจในพื้นที่ กรณีการค้ามนุษย์ คดีเหตุความรุนแรงในครอบครัว ปัญหายาเสพติด สำนักงานแรงงานจังหวัด กรณีการใช้แรงงาน เป็นต้น และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การระดมทรัพยากร การประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสวัสดิการสังคมของหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไปยังประชาชน และมีการขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ครบทุกเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 45 ศูนย์ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนงานด้านอาสาสมัครตามบทบาทและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนใช้เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานด้านอาสาสมัครเชิงบูรณาการระหว่างพื้นที่กับหน่วยงานในระดับเขตและเครือข่ายต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุลวิทย์ จุลหริก (2560) การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกวาดถนน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการบูรณาการด้านสังคมและการทำงานร่วมกัน ส่วนใหญ่พนักงานมีการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันกับเพื่อนร่วมงาน และหัวหน้างาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิศาภัทร ม่วงคำ (2559) เรื่อง ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ภัย มูลนิธิมิราเคิล ออฟไลฟ์ ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

6) ด้านประชาธิปไตยในหน่วยงาน

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก นำรูปแบบและวิธีการตามหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร โดยมีการคัดเลือกผู้แทนเป็นคณะกรรมการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ครบทุกแห่ง โดยจัดให้มีการจัดประชุมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่หมู่บ้าน เพื่อคัดเลือกผู้แทนเพื่อเป็นคณะกรรมการ ระดับตำบล คณะกรรมการ ระดับตำบลประชุมคัดเลือกผู้แทนเพื่อเป็นคณะกรรมการ ระดับอำเภอ และคณะกรรมการ ระดับอำเภอประชุมคัดเลือกผู้แทนเพื่อเป็นคณะกรรมการ

ระดับจังหวัด การดำเนินคัดเลือกดังกล่าวเป็นการออกเสียงประชามติเลือกกันเองของอาสาสมัครโดยไม่มีหน่วยงานภาครัฐแทรกแซง ทั้งนี้ มีการทบทวนปรับปรุงคำสั่งให้เป็นปัจจุบันทุกปี รวมถึงการผลักดันให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และชุมชนจัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมในพื้นที่ มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักษณ์ เพาะปลูก (2555) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัทวิริยะประกันภัย สาขาจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า พนักงานบริษัทวิริยะประกันภัย มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในภาพรวมดีมาก อันดับแรก คือ ด้านประชาธิปไตยในหน่วยงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงนุช จิตตะเสโณ (2561) เรื่อง อาสาสมัครกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตกรณีศึกษา อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เริ่มตั้งแต่การค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ยังเข้าไม่ถึงบริการ การเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ของตน และการเป็นผู้ผลักดันและกระตุ้นให้ชุมชนร่วมมือร่วมใจกันระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำแผนของชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รวมทั้งยังเป็นผู้ประสานงานกับเครือข่ายในระดับชุมชนและนอกชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในครรลองของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สุด

7) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีอาชีพประจำเป็นของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ในอีกหลากหลายบทบาท เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น จึงต้องรู้จักการสร้างสมดุลในชีวิต มีการจัดสรรแบ่งเวลาในการประกอบอาชีพ การทำงาน อาสาสมัคร และการใช้ชีวิตส่วนตัว รวมถึงการดูแลสุขภาพในครอบครัวของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้เหมาะสม ในการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีความเข้าใจบทบาทภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการทำงานเพื่อสังคมดังกล่าวเป็นอย่างดี จากการปฏิบัติที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ที่ประสบปัญหาในด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน การทำหน้าที่อาสาสมัคร และชีวิตส่วนตัว เพราะอาสาสมัครเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและบางส่วนเป็นครอบครัวญาติพี่น้อง อาสาสมัครมีความคุ้นเคยและทราบถึงข้อมูลพื้นฐานสถานการณ์ด้านสังคมในพื้นที่เป็นอย่างดี มีวุฒิภาวะ และสามารถบริหารจัดการเวลา ในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญยัง วิษณุหิมาชัย และเทียน เสราภมัย (2556) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในกิจการบริการขนส่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องความสมดุลระหว่างงานกับการใช้ชีวิต และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สรวาลี แสงแสง (2559) เรื่อง คุณภาพในการทำงานและความสมดุลของชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ พบว่า ระดับความสมดุลของชีวิตในการทำงานของพนักงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พนักงานมีความสมดุลด้านเวลามากที่สุด ความสัมพันธ์ของความสมดุลของชีวิตในการทำงานโดยรวมและรายด้านกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = .647$) กล่าวคือ เมื่อพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นก็จะส่งผลทำให้พนักงานเกิดความสมดุลของชีวิตในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

8) ด้านลักษณะงานที่มีคุณค่าต่อสังคม

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีการรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและผู้รับบริการที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ที่เกิดขึ้นในชุมชนและรายงานสถานการณ์ทางสังคม

ของชุมชน การเข้าไปสำรวจค้นหาและการประเมินปัญหาความต้องการผู้ประสบปัญหาเบื้องต้น เช่น คนยากจน คนไร้ที่พึ่ง ขาดงาน ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้ติดเชื้อ HIV/ผู้ป่วยเอดส์ เด็กและเยาวชน คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และสำรวจข้อมูลครัวเรือนเปราะบางตาม TPMPAP เป็นต้น เพื่อประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการช่วยเหลือครบทุกมิติรวมถึงการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนการช่วยเหลือป้องกันแก้ไขปัญหาในชุมชนให้มีความยั่งยืนนอกจากนี้ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังได้ช่วยเหลือคนคุ้นเคยใกล้ชิด คนรู้จัก ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน บรรเทาความเดือดร้อนให้ผ่านพ้นสภาพปัญหาความยากลำบาก กลับมาพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงเข้าถึงสิทธิสวัสดิการได้ในระยะยาว งานดังกล่าวจึงเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคมชุมชน สร้างให้เกิดการยอมรับจากสังคม เป็นต้นแบบให้เกิดความตระหนักว่าทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเองภายในชุมชนได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอความช่วยเหลือจากภาครัฐเท่านั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญยัง วิษณุหมิมาชัย และเทียน เสรมาณี (2556) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในกิจการบริการขนส่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลักษณะงานที่พนักงานปฏิบัติเป็นงานที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาริณี โพธิราช (2558) เรื่อง คุณภาพการทำงานของลูกจ้างของมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ลูกจ้างมหาวิทยาลัยฯ มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีดังนี้

1) ด้านสภาพการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงานในพื้นที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากสถานการณ์ด้านสังคมในพื้นที่มีสภาพปัญหาที่มีความหลากหลาย จึงก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การเข้าช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การช่วยเหลือคนเร่ร่อนไร้ที่พึ่งที่มีอาการทางจิตเวช การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด การช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมถึงการลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือผู้ติดเชื้อโควิดในพื้นที่ เป็นต้น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประชาชนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในบางกรณีต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะความชำนาญเฉพาะทางเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยและในบางครั้ง ผู้กระทำความรุนแรงหรือผู้ถูกดำเนินคดีจากเหตุกรณีปัญหาด้านสังคมดังกล่าว อาจเกิดความไม่พอใจและก่อให้เกิดอันตรายได้ในภายหลัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญศรี ฉิรินัง (2559) เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานภาคอุตสาหกรรม กรณีศึกษาอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สภาพการทำงาน ได้แก่ ปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีผลต่อสุขภาพ จากผลการวิจัยทำให้เห็นว่าควรส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือแรงงานในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และควบคู่ไปกับการแก้ไขสภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุลวิทย์ จุลทริก (2660) เรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกวาดถนน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานมีการคำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ องค์กรมีการจัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี และสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล

2) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ความรู้ ประสบการณ์ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่แตกต่างกัน อาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีเวลาทำงานด้านจิตอาสา

เนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน ไม่ได้ออกไปประกอบอาชีพต่างจังหวัด และสมาชิกในครอบครัวให้ความสนับสนุนในการทำงานช่วยเหลือสังคม แต่เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุ ในบางครั้งจึงไม่สามารถลงพื้นที่ทำงานได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพโรคประจำตัว และการที่อาสาสมัครมีบทบาทหน้าที่ในการทำงานด้านสังคมหลายตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น บางครั้งส่งผลต่อการทำงาน หากเวลาในการปฏิบัติงานตรงกัน อาสาสมัคร ฯ จำเป็นต้องเลือกว่าจะปฏิบัติภารกิจใด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักษณ์า เพาะปลูก (2555) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัทวิริยะประกันภัย สาขาจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

3) ด้านการพัฒนาความรู้และทักษะ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ทำให้หน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สะดวกรวดเร็วและลดกระบวนการขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยีและการทำงานผ่านช่องทางระบบออนไลน์ต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทต่อการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่เนื่องจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและเป็นประชาชนชาวบ้านที่มีจิตอาสา ยังขาดทักษะ ต้องได้รับการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ รวมถึงนโยบาย สิทธิสวัสดิการ ระเบียบหลักเกณฑ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอยู่เสมอ ทำให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการทำงานในพื้นที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 และคณะ (2564) พบว่า แนวทางในการพัฒนาให้เป็นแกนนำในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ การเสริมสร้างด้านความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) ด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและการศึกษาดูงาน ควรมีการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ให้ อพม. อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาคภูมิ ผนังโชติ (2562) เรื่อง แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (1) ชุมชน (อพม.) (2) มีความพร้อมในการเรียนรู้ (3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (4) เสริมพลังทางความคิด (5) ใช้ประสบการณ์ (6) เรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีม รวมถึงมีขั้นตอนและกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการวางแผน (2) การปฏิบัติการ (3) การรับประโยชน์ คุณค่า และ (4) การประเมินผล

4) ด้านงบประมาณ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประชาชนในพื้นที่แม้ว่าการทำงานในลักษณะของอาสาสมัครจิตอาสา จะไม่ได้คาดหวังค่าตอบแทน แต่เนื่องจากส่วนใหญ่อาสาสมัครที่เข้ามาปฏิบัติงานจะไม่ใช้ผู้มีฐานะร่ำรวยและการเดินทางไปลงพื้นที่ก็มีต้นทุนค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น อาทิ ค่าพาหนะในการเดินทางหรือค่าสิ่งของอุปโภคบริโภคที่ต้องนำติดมือไปมอบเพื่อให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น ดังนั้นจึงควรจะมีการสนับสนุนค่าตอบแทนหรือค่าป่วยการให้แก่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง แต่จากการสนับสนุนงบประมาณค่าตอบแทนจากระทรวงฯ ในปีงบประมาณ 2565 เป็นเงินทั้งสิ้น 84,000 บาท (ตามจำนวน 4 อำเภอ ๆ ละ 21,000 บาท) ไม่เพียงพอต่อจำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดนครนายก 2,760 คน การเบิกจ่ายงบประมาณจึงต้องดำเนินการ โดยการใช้งบประมาณที่มีจำกัดนำไปหารเฉลี่ยจ่ายตามจำนวนอำเภอ จึงมีเพียง อพม. บางคนซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะได้รับค่าตอบแทน ทั้งนี้ ผู้ที่จะได้รับเงินค่าตอบแทนจะต้องทำงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามภารกิจและมีหลักฐานมาแสดงประกอบการเบิกจ่าย ซึ่งเป็นไป

ตามที่ระเบียบกำหนด จึงจะได้คำตอบแทนตามกฎระเบียบของกระทรวงการคลัง เช่น ให้คำตอบแทนในการสำรวจข้อมูลเป็นรายชุดซึ่งแต่ละชุด อพม. ต้องกรอกข้อมูลตามแบบฟอร์มเป็นจำนวนมากแล้กับคำตอบแทนเพียงเล็กน้อย และคำตอบแทนที่ได้รับ ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทางลงพื้นที่จริง เนื่องจากปัจจุบันค่าครองชีพ ค่าน้ำมัน ค่ายานพาหนะเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับไม่มีความต่อเนื่อง คือ ไม่ได้มีเป็นประจำทุกเดือน แต่มีมาแค่เป็นครั้งคราวเท่านั้น แตกต่างกับคำตอบแทน(ค่าป่วยการ)ของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งมีให้กับทุกคนเป็นรายเดือน คำตอบแทนของ อพม. จึงไม่สามารถนำมาเป็นแรงจูงใจที่ส่งเสริมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของ อพม. ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับการวิจัยของ ระพีพรรณ คำหอม และธรงค์ จันใด (2560) เรื่อง สัดส่วนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่เหมาะสมตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แนวทางการจัดงบประมาณ การสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายการดำเนินงานตามภารกิจและบทบาท อพม. โดยการสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการทำงาน อพม. ไม่ใช่คำตอบแทนรายเดือน และสนับสนุนงบประมาณจัดโครงการกิจกรรมต่างๆ ของ อพม. ในพื้นที่ตามความเป็นจริง

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครนายก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก มีดังนี้

1) การสร้างหลักประกันชีวิต ควรมีการประสานบริษัทประกันภัยให้มีการทำประกันชีวิตหรือประกันอุบัติเหตุในลักษณะที่เป็นการทำเป็นหมู่คณะ คิดเบี้ยประกันในรายย่อยเยา ให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามความเหมาะสมกับลักษณะงานในพื้นที่ ที่มีความเสี่ยงต่อการเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของการทำงานอาสาสมัครให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

2) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกเป็นที่เลี้ยงรับผิดชอบทำงานควบคู่กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทุกพื้นที่ สามารถให้คำแนะนำการขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านกลุ่มไลน์และกลุ่มเฟซบุ๊ก

3) พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รายเดิมและรายใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่สามารถพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม มีความเชี่ยวชาญเฉพาะและสามารถขับเคลื่อนงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรกำหนดให้มีงบประมาณคำตอบแทนเป็นรายเดือนให้แก่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเพียงพอ หรือมีการช่วยเหลือเป็นเงินค่าจัดการศพ ค่ารักษาพยาบาล ในกรณีที่เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน

5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการกำหนดค่างานและตัวชี้วัดอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามบทบาทภารกิจหน้าที่ การชี้เป้า - ใฝ่ระวัง หรือการเชื่อมกลุ่มเดิม - เสริมกลุ่มใหม่ หรือการจัดทำแผนชุมชน การระบุตัวชี้วัดของผลงานอย่างชัดเจนเพื่อกำหนดให้เป็นผลงานของอาสาสมัคร และกำหนดหลักเกณฑ์การให้คำตอบแทนในการทำงานแต่ละภารกิจให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม

6) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรนำข้อมูลสถานการณ์ด้านสังคมและผลการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดนครนายกมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพปัญหาด้านสังคมของแต่ละชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีนโยบายการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามบทบาทหน้าที่งานซีบีเอ-เฟ้าระวัง งานเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ และการร่วมใจทำแผนชุมชน ให้มีความต่อเนื่อง ทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ โดยการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้และนโยบายใหม่ของกระทรวง พม. ผ่านทางระบบออนไลน์ และมีการทดสอบความรู้ผ่านระบบออนไลน์ด้วยตนเอง

2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรกำหนดตัวชี้วัดการประเมินค่างานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณค่าตอบแทนให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม ให้มีความทั่วถึงและต่อเนื่อง

3) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรนำระบบ Workfare หรือ “ระบบสวัสดิการผ่านการทำงาน” มาใช้ โดยการบูรณาการการทำงาน MOU กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการให้แก่ อพม. เพื่อทำหน้าที่ในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทำงานด้วยความเสียสละ เช่น การรักษาพยาบาล ค่าครองชีพ เป็นต้น

4) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรบูรณาการกับกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถนำหลักฐานจากกระทรวงฯ อาทิ ใบรับรองอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในเชิงประจักษ์ เพื่อเป็นคะแนนพิเศษประกอบการสมัครเข้ารับการศึกษาระดับต่างๆ ได้

นอกจากนี้ควรบูรณาการกับกระทรวงแรงงาน เพื่อให้สถานประกอบการให้ความสำคัญกับแรงงานที่เป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือให้รับพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับผู้สมัครงานที่เป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยอาจกำหนดให้ใช้หลักฐานการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แบบประกอบเป็นหนึ่งในหลักฐานที่จะให้การพิจารณาเป็นพิเศษในการคัดเลือกเข้าทำงานในสถานประกอบการ

5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการกำหนดมาตรการเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ทำงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น การเพิ่มค่าตอบแทนพิเศษในการทำงาน การช่วยเหลือในการรักษาพยาบาล การฉีดวัคซีนและประกัน COVID-19 เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรส่งเสริมให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ในการจัดสวัสดิการสังคมและพัฒนาสังคม การฝึกอบรมและพัฒนาการประชาสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ การมีปฏิสัมพันธ์กลุ่มและการทำงานเป็นทีม เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเชื่อมโยงนโยบายการทำงานของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สู่การปฏิบัติ โดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจาก อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มากขึ้น เพื่อลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ และเกิดความ รวดเร็วในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

3) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ในการ ทำงานให้แก่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และออกกฎหมายหรือระเบียบในการส่งเสริม สิทธิและสวัสดิการให้แก่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครนายก เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาในทุกจังหวัดเพื่อนำ ข้อมูลมาพัฒนาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต การทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น สภาพปัญหาเศรษฐกิจและสังคม นโยบายรัฐบาล ภาวะผู้นำ ความพึงพอใจในการทำงาน ความมั่นคงปลอดภัย สวัสดิการในการทำงาน เพิ่มเติม จะทำให้ทราบคุณภาพชีวิตการทำงานได้ชัดเจนขึ้น
3. การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัคร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2565). สถิติจำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565, จาก <https://opendata.nesdc.go.th/dataset/social-development-and-human-security-volunteer-sdhsv>
- จุลวิทย์ จุลทริก. (2660). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกวาดถนน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณิศาภัทร ม่วงคำ. (2559). คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร : กรณีศึกษา เจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ภัย มูลนิธิ มิราเคิล ออฟไลฟ์ ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี. สารนิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.
- นงนุช จิตตะเสโณ. (2560). อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลากับการพัฒนาชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 36(6).
- บุญยัง วิษณุภูมิมาชัย และเทียน เลรามัญ. (2556). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ในกิจการบริการขนส่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยพายัพ.
- เพ็ญศรี จิรินัง. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานภาคอุตสาหกรรม กรณีศึกษาอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 10(1).

- ภาคภูมิ มณีโชติ. (2562). *แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ระพีพรรณ คำหอม และ รณรงค์ จันใจ. (2561). *สัดส่วนอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่เหมาะสมตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, 14(1).
- ลักขณา เพาะปลูก. (2555). *คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัทวิริยะประกันภัย สาขาจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วงพักต์ ภูพันธ์ศรี. (2562). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6201 องค์การและนวัตกรรมในองค์กร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วาริณี โพธิราช. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานของลูกจ้างใหม่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2563) เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนมหาบัณฑิต.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2564). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2563). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 25)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สราวลี แสงแสง. (2559). *คุณภาพในการทำงานและความสมดุลของชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ เจนเนอเรชั่น X และเจนเนอเรชั่น Y*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *ครัวเรือนที่มีความยากจนทั่วประเทศ*. ค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565. จาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries12.html>
- สำนักงานสภาพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรื (2564) *สถิติครัวเรือนเปราะบางจากระบบ TPMAP*. ค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565, <https://www.tpmap.in.th/fragile>
- สำนักบริหารการทะเบียน, กรมการปกครอง (2564). *ระบบสถิติทางการทะเบียน*. ค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 และคณะ. (2564). *แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.